

ELŻBIETA SZYMAŃSKA
*Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
w Warszawie*

ROLA LIDERÓW W ORGANIZOWANIU DZIAŁANIA KLUBÓW 4-H

Od kilku już lat, wśród osób związanych z doradztwem rolniczym, coraz powszechniejsze staje się zainteresowanie organizacją młodzieży wiejskiej w grupy z wykorzystaniem doświadczeń amerykańskich, gdzie funkcjonują kluby 4-H (skrót od wyrazów serce, głowa, ręce i zdrowie w języku angielskim). Bardzo ważną rolę w tworzeniu i funkcjonowaniu takich zespołów odgrywają organizatorzy. Powstaje wręcz pytanie, czy kluby 4-H mogłyby istnieć bez liderów. Z nim wiąże się następne, a mianowicie kto może zostać liderem klubu 4-H? A także, jakie zadania spełniają liderzy w tych zespołach młodzieżowych?

Z założeń programu 4-H wynika, że jego ostoję stanowi lider - wolontariusz. Najczęściej jest to osoba z danej gminy, zgłaszająca się na ochotnika, poświęcająca swój czas i energię na pomoc młodym ludziom w nauce, a potem w zastosowaniu zdobytej wiedzy, umiejętności, postaw i wartości w praktyce. Jego zaangażowanie w pracę klubów wynika przede wszystkim z wiary, iż przyszłość kraju zależy od właściwego wychowania i wykształcenia młodzieży. Duży wkład w realizację tych celów wnosi właśnie program 4-H. Rozumiejąc jego misję liderzy - ochotnicy pracują z młodzieżą bezpośrednio i pośrednio. Korzystają przy tym z pomocy Ośrodków Doradztwa Rolniczego, które zajmują się rozpowszechnianiem idei i organizują kluby 4-H w Polsce.

Dla skutecznego działania młodzieżowych zespołów i zaspokojenia potrzeb młodych ludzi konieczna jest obecność liderów różnego rodzaju. Liderem może więc zostać zarówno osoba dorosła, jak i nastolatek. Pewne kryteria stanowią tu jedynie znajomość istoty programu 4-H, zdolności przywódcze, indywidualne umiejętności oraz chęć pracy na rzecz klubów. Wszyscy liderzy tworzą tak zwaną „drużynę przywódców”, w której - dla dobra organizacji - współpraca musi się dobrze układać. Dzięki podziałowi obowiązków poszczególni liderzy mogą służyć młodzieży skuteczniej i z mniejszym wysiłkiem. Oprócz tego są oni łatwiej osiągalni, gdy spoczywa na nich tylko część zadań przywódczych. Jed-

nocześniej zwiększenie liczby aktywnych uczestników lokalnego programu 4-H wzmacnia go dodatkowo w obrębie społeczności i sprawia, że praca w nim jest bardziej satysfakcjonująca.

Liczbę niezbędnych liderów wyznacza wielkość klubu i rozmiar poszczególnych sekcji. W każdym klubie potrzebny jest jednak przynajmniej jeden przywódca organizacyjny. Pełni on zasadniczo funkcję koordynatora i kierownika, współpracuje z innymi liderami, ale może się też nimi posługiwać, aby pomóc członkom klubu w osiągnięciu ich celów.

Zadania lidera organizacyjnego:

- W miarę potrzeb klubu rekrutuje dodatkowych liderów.
- Przewodzi członkom i pomaga im przy naborze nowych członków.
- Organizuje klub.
- Rozpowszechnia literaturę programową 4-H.
- Uaktualnia kronikę klubu.
- Zapewnia członkom - w dostosowaniu do ich predyspozycji - zdobycie doświadczenia przywódczego.
- Szkoli i wspiera członków, którzy pełnią pewne funkcje, w zakresie ich obowiązków.
- Odgrywa rolę doradcy podczas spotkań.
- Uczęszcza na spotkania nowych liderów w ciągu pierwszego roku i na pozostałe spotkania przywódców organizacyjnych.
- Informuje rodziców o działalności klubu i stara się uzyskać ich poparcie przez zachęcanie do aktywnego uczestnictwa w programie 4-H.
- Pomaga kilkunastoletnim liderom w planowaniu ich obowiązków, zapewnia porady i szkolenia potrzebne do wykonania ich pracy oraz asystuje w ocenianiu ich rozwoju jako przywódców.
- Promuje idee klubów 4-H w społeczności, włącza ludzi do specjalnych imprez i programów, a w razie potrzeby znajduje sponsorów dla lokalnych przedsięwzięć.
- Pomaga w utrzymaniu dobrych stosunków z innymi organizacjami i grupami w społeczności.
- Pośredniczy między klubem, a pracownikami doradztwa, zdaje relacje z planów dotyczących programu i rekrutacji, spotkań i imprez, a także zgłasza potrzeby szkoleniowe i inne.

Realizacja tych zadań wymaga jednak współdziałania przywódcy organizacyjnego z innymi liderami w klubie, na przykład sekcji lub zajęć dodatkowych. Dużą rolę odgrywa lider danego projektu, czyli przywódca sekcji, chociaż jest wybierany na krótko, dopóki nie wygaśnie zainteresowanie propagowaną przez niego działalnością. Musi on mieć doświadczenie w nauczaniu kolejnych etapów programu swojej sekcji, rozumieć podstawowe cele i filozofię klubów 4-H oraz widzieć, jak jego sekcja wspiera realizację tych celów.

Zadania lidera sekcji:

- Pomaga członkom klubu w wyborze tematyki projektu.
- Wspólnie z zainteresowanymi ustala możliwe do osiągnięcia cele pracy.
- Pomaga uczestnikom na każdym etapie realizacji projektu.
- Dzieli się z młodzieżą swoją wiedzą i umiejętnościami.
- Rozpowszechnia literaturę programową.
- Uczestniczy w spotkaniach szkoleniowych.
- Współpracuje z liderem organizacyjnym i rodzicami.
- Pomaga uczestnikom w ocenianiu ich postępów w pracy.

Wykonując te obowiązki liderzy sekcji umożliwiają członkom klubów zdobywanie pożytecznych sprawności i praktyczną wiedzę. Poprzez organizację interesujących zajęć pozwalają bowiem młodym ludziom lepiej poznać siebie i innych, uczą podejmowania decyzji, porozumiewania się i dokonywania ocen. W ten sposób angażują młodzież w życie społeczne.

Często przywódcami, prowadzącymi zajęcia, zostają doświadczeni kilkunastoletni liderzy. Są to członkowie klubu w wieku 13-14 lat, którzy mają za sobą roczny lub dłuższy staż pracy w 4-H i chcą pomóc jeszcze młodszym członkom w pracach sekcji oraz ogólnej działalności. Współpraca tych ostatnich jest szczególnie ważna ze względu na entuzjazm, energię i młodzieńczy punkt widzenia nastolatków.

Na pojedyncze spotkania, bądź krótkie sesje poświęcone zdobywaniu specjalnych umiejętności, czy poznawaniu nowych hobby oraz rozszerzaniu doświadczeń członków mogą być zapraszani specjaliści w danej dziedzinie. Są to tak zwani liderzy - eksperci, których można znaleźć w każdej społeczności. Wszyscy bowiem dorośli posiadają określone zdolności w jakimś zakresie i większość z nich chętnie pomaga młodym ludziom poznać interesujące ich zagadnienia.

Rekrutowanie lidera - ochotnika jest ważnym momentem w pracy klubu 4-H. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, iż są pewne postawy i zachowania aktywistów klubu, które ułatwiają rekrutację.

Poniżej przedstawiam kilka zaleceń praktycznych w tym zakresie.

1. Gdy nawiązujesz kontakt, bądź przyjazny i szczerzy.
2. Przedstaw cel swojej wizyty na samym początku rozmowy.
3. Przekonaj daną osobę, że zgłoszenie się i zostanie liderem - ochotnikiem w 4-H jest zajęciem zasługującym na pełne zaangażowanie, dającym wiele satysfakcji osobistej i osoby takie cieszą się szacunkiem innych członków społeczeństwa.
4. Wskaż osobiste wyzwania związane z tą pracą.
5. Podkreśl sprawę satysfakcji z pracy i niewymiernych korzyści z tym związanych dla danej osoby, jej rodziny i całej gminy.

6. Zapewnij osobę którą werbujesz, że nadaje się do tej pracy i poradzi sobie z czekającymi ją obowiązkami.
7. Zapoznaj ją z tym czego się od niej oczekuje i w jakim wymiarze.
8. Przekonaj taką osobę, aby zaangażowała się osobiście w pracę z 4-H i jasno określiła swoje stanowisko.
9. Przedstaw bieżące obowiązki związane z podejmowaną pracą.
10. Podziękuj za zgłoszenie się na ochotnika do pomocy w pracy z 4-H.

Przedstawione zasady nie wyczerpują zagadnienia rekrutacji ochotników. Nie zawsze pełna lista działań jest też potrzebna. W konkretnej sytuacji mogą być one modyfikowane, dla osiągnięcia ważniejszego celu - aktywizacji zawodowej i społecznej młodych ludzi.